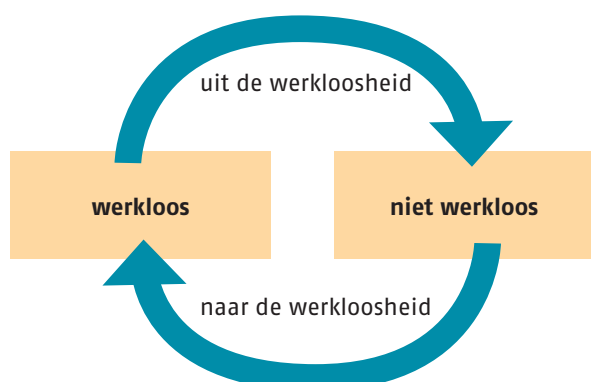

Deze 'Onderzoekt' bevat enkele resultaten van analyses die de langetermijndynamiek in de werkloosheid op individuele basis in kaart pogen te brengen. En dit d.m.v. een eenvoudig schema met twee toestanden 'werkloos' en 'niet werkloos' en twee transitie mogelijkheden tussen deze toestanden. Hierbij worden personen die in 2007 ofwel werkloos zijn geworden, ofwel zijn verdwenen uit de werkloosheid, gedurende 3 jaar gevolgd. Telkens wordt op het einde van elke maand gekeken in welke toestand iemand zich bevindt en of deze is gewijzigd t.o.v. de vorige maand. Zodoende kan men de kans berekenen van een persoon om over te gaan van 'werkloos zijn' naar 'niet werkloos zijn' en vice versa.

Enkele markante vaststellingen. Bij 16% van de personen is de situatie nooit gewijzigd, terwijl ongeveer een derde minstens 5 verschillende toestanden heeft gehad in 3 jaar tijd. Bij de jongeren hebben laaggeschoolden de hoogste kans om werkloos te worden en de laagste kans om te verdwijnen uit de werkloosheid, terwijl dit voor hogeschoolden juist tegenovergesteld is.

Opzet onderzoek

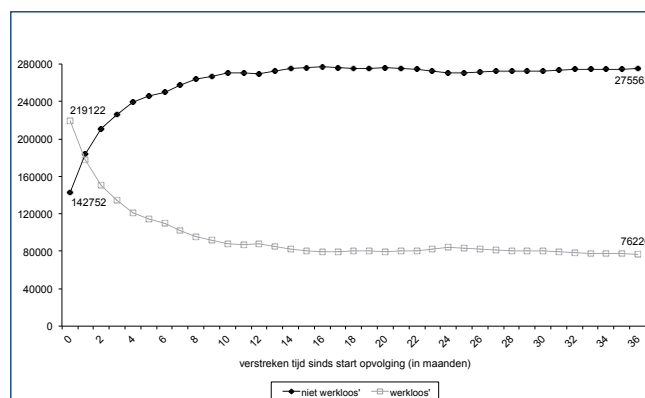
Deze onderzoekt rapporteert over de dynamiek binnen de werkloosheid d.m.v. een eenvoudig schema met twee toestanden, 'werkloos' en 'niet werkloos'. En twee transities tussen deze toestanden, namelijk de overgang van 'werkloos' naar 'niet werkloos' (transitie uit de werkloosheid) en de overgang van 'niet werkloos' naar 'werkloos' (transitie naar de werkloosheid).

Zo'n 362.000 personen die in de loop van 2007 zijn terecht gekomen in één van beide toestanden (dus werkloos geworden of verdwenen uit de werkloosheid) worden gedurende 3 jaar opgevolgd. Hierbij wordt op het einde van elke maand gekeken in welke toestand ze zich bevinden en of deze is gewijzigd ten opzichte van de vorige maand. Zo onderschat men natuurlijk de dynamiek, gezien transities binnen dezelfde maand niet kunnen gedetecteerd worden, maar voorlopig zijn meer gedetailleerde gegevens niet beschikbaar. Er wordt voorlopig evenmin onderscheid gemaakt tussen 'werk' en 'geen werk' (ziekte, opnemen zorgtaak, hervatten studies,...), dat is de volgende stap. Maar uit vroeger onderzoek weten we evenwel dat, de 55-plussers uitgezonderd, het merendeel (58% tot 77%) van de personen die terecht komen in 'niet werkloos' ook effectief aan het werk gaan.

Globaal beeld van de dynamiek

Figuur 1. Evolutie aantal personen in toestand 'niet werkloos' en 'werkloos'

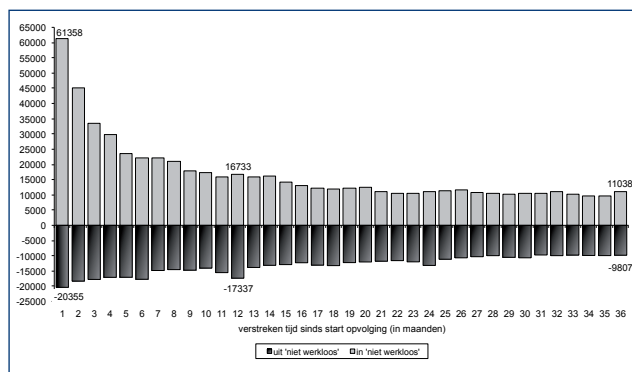
Figuur 1 toont de evolutie van het aantal personen die zich op het einde van elke maand in beide toestanden bevinden. Bij de start van de opvolging (maand 0) bevinden zich 142.752 personen in de toestand 'niet werkloos' en 219.122 in de toestand 'werkloos'. Voor alle duidelijkheid, de opvolging is beperkt tot deze 2 groepen, instroom van extra personen tijdens de opvolgperiode wordt niet toegelaten. Bijgevolg mag men uit deze gegevens geen conclusies trekken m.b.t. de (lange termijn) evolutie van de werkloosheid. Deze wordt bepaald door andere factoren zoals bvb. economische schokken, de evolutie van de beroepsbevolking (bvb. vergrijzing of ontgroening) of structurele veranderingen in de economie (bvb. teloorgang of opkomst van industrietakken).

Extra instroom tijdens de opvolging is weliswaar interessant – want beter aansluitend bij de realiteit – maar het maakt de analyses ook complexer en bemoeilijkt de interpretatie van de resultaten. Daarom is als eerste stap gekozen voor een eenvoudiger benadering, nadien kan het onderzoek uitgebreid worden.

Maand 1 is de situatie 1 maand na de start, voor personen waarbij de opvolging bvb. start in april 2007 is dit eind mei 2007. De eerste maanden ziet men een heel sterke stijging bij de groep 'niet werkloos', terwijl de groep 'werkloos' natuurlijk sterk daalt, zo bevinden zich na 1 maand reeds meer personen in de toestand 'niet werkloos' dan in de toestand 'werkloos'. Het stijgingsritme, respectievelijk dalingsritme, neemt af in de tijd en na ongeveer 16 maand komt het systeem in een soort dynamisch evenwicht terecht. De lichte schommelingen zijn een gecumuleerd seizoenspatroon, een artefact van de selectie en opbouw van het databestand.

Na 3 jaar zitten uiteindelijk 275.563 personen (van totaal 361.874) in de toestand 'niet werkloos' en 76.226 in de toestand 'werkloos'. 10.085 personen konden in de loop van de onderzoeksperiode niet langer opgevolgd worden wegens verhuisd of overleden. Het is een positieve vaststelling dat uiteindelijk elke maand zo'n 78% van de onderzochte groep in de toestand 'niet werkloos' zit, zelfs al blijft niet elk van hen permanent in deze toestand (cf. figuur 2).

Figuur 2. Bewegingen in en uit de toestand 'niet werkloos'

De evoluties in figuur 1 zijn het (netto) resultaat van twee tegengestelde bewegingen: de personen die wisselen tussen de toestanden 'werkloos' en 'niet werkloos' en omgekeerd. Figuur 2 toont de maandelijkse bewegingen in en uit de toestand 'niet werkloos'. De eerste maand komen 61.358 personen vanuit de toestand 'werkloos' terecht in de toestand 'niet werkloos'. Terwijl er 20.355 personen uit verdwijnen: 19.910 naar de toestand 'werkloos' en 445 die niet langer kunnen opgevolgd worden.

Voor de eerste maanden bewegen veel meer personen vanuit de toestand 'werkloos' naar de toestand 'niet werkloos' dan er verdwijnen in de tegenovergestelde richting. Na 1 jaar is de maandelijkse beweging (17.337) uit de toestand 'niet werkloos' voor het eerst groter dan de instroom (16.733). Uiteindelijk evolueert de in- en uitstroom naar een dynamisch evenwicht waarbij elke maand zo'n 10.000 tot 11.000 personen terecht komen in en verdwijnen uit de toestand 'niet werkloos'. Wat betekent dat per maand zo'n 6% van de totale groep overgaat naar een nieuwe toestand. Het aantal personen in beide toestanden mag dan wel convergeren naar een stabiele waarde (cf. figuur 1), dit betekent dus niet dat uiteindelijk iedereen pas op de plaats maakt.

Er is overduidelijk dynamiek maar niet iedereen beweegt evenveel. Zo'n 16% van de onderzochte personen heeft in de loop van 3 jaar geen enkele beweging gemaakt tussen de toestanden 'werkloos' en 'niet werkloos'. Meer bepaald zijn 52.362 personen permanent in de toestand 'niet werkloos' gebleven en 7.087 permanent in de toestand 'werkloos'. Verder heeft 52% van de totale groep 1 tot 3 bewegingen gehad, 28% heeft 4 tot 9 bewegingen gehad en de resterende 4% 10 bewegingen of meer. Dus ongeveer een derde van de onderzochte personen heeft relatief veel bewegingen gemaakt.

Tenslotte is 8% van de groep geëindigd met een periode van minstens 1 jaar in de toestand 'werkloos', kortom zij eindigen de opvolging als langdurig werkloos. 60% is geëindigd met een periode van minstens 1 jaar in de toestand 'niet werkloos', zij zijn duurzaam verdwenen uit de werkloosheid.

Uit de analyses van de opgenomen kenmerken blijkt dat het aantal bewegingen o.a. samenhangt met leeftijd en scholing¹. In de volgende paragraaf zullen we dan ook inzoomen op de transitiekansen van laaggeschoolde jongeren en deze vergelijken met die van andere jongeren en met die van 30 tot 44-jarigen.

Transitiekansen van laaggeschoolde jongeren

Met behulp van duurmodellen kunnen kansen op transitie 'uit en naar de werkloosheid' berekend worden rekening houdend met de kenmerken van de onderzochte personen, het tijdstip van de transitie en de historiek van hun vorige toestanden. We concentreren ons op de laaggeschoolde jongeren en vergelijken ze met de andere jongeren en 30 tot 44-jarigen waarbij we de invloed van andere kenmerken (bvb. werkloosheidsduur, regio, geslacht, ...) neutraliseren.

1. Leeftijd en scholing verklaren natuurlijk niet alles maar ze leveren wel interessante inzichten op.

Tabel 1. Transitiekansen van jongeren: laaggeschoolden t.o.v. andere studieniveaus

andere jongeren	de kans van laaggeschoolde jongeren op een transitie	
	naar de werkloosheid is	uit de werkloosheid is
beroeps- en kunstsecundair	1,31 keer groter	1,24 keer kleiner
algemeen secundair	1,55 keer groter	1,13 keer kleiner
technisch secundair	1,60 keer groter	1,30 keer kleiner
hoger onderwijs	1,90 keer groter	1,65 keer kleiner

Tabel 1 bevat de kansen op 'transities naar en uit de werkloosheid' van jongeren (jonger dan 25 jaar) volgens studieniveau, waarbij telkens de kansen van laaggeschoolden (hoogstens 2^e graad secundair) worden afgezet tegenover 4 andere studieniveaus: beroeps- en kunstsecundair, algemeen secundair, technisch secundair en hoger onderwijs. De kans op een transitie naar de werkloosheid is voor laaggeschoolde jongeren duidelijk hoger dan voor de 4 andere studieniveaus. Zo is de kans dat laaggeschoolden (terug) werkloos worden 1,3 keer groter dan die van jongeren met een diploma beroeps- of kunstsecundair onderwijs en zelf 1,9 keer groter dan die van jongeren met een diploma hoger onderwijs (hogeschool of universiteit). De kans op een transitie uit de werkloosheid is voor de laaggeschoolde jongeren dan weer duidelijk lager dan voor de andere studieniveaus. Zo is de kans dat laaggeschoolden verdwijnen uit de werkloosheid 1,1 keer kleiner dan die van jongeren met een diploma algemeen secundair onderwijs en 1,7 keer kleiner dan die van jongeren met een diploma hoger onderwijs.

Kortom bij de jongeren scoren de laaggeschoolden 2 keer slecht: ze hebben de hoogste kans om werkloos te worden en de laagste kans om te verdwijnen uit de werkloosheid. Dit leidt natuurlijk tot een hogere langdurige werkloosheid bij deze groep. De hooggeschoolden scoren dan weer 2 keer goed: ze hebben de laagste kans om werkloos te worden en de hoogste kans om te verdwijnen uit de werkloosheid. Dit wijst nogmaals op het grote belang van het behaalde studieniveau gedurende de eerste jaren dat men de arbeidsmarkt betreedt en daar een (vaste) stek probeert te verwerven: **het diploma als toegangsbewijs tot de arbeidsmarkt.**

Maar hoe doen de laaggeschoolde jongeren het vergeleken met andere leeftijdsgroepen? Blijven ze ook dan het zwakke broertje of is de situatie iets genuanceerder.

Tabel 2. Transitiekansen van jonge laaggeschoolden t.o.v. 30 tot 44-jarigen

30 tot 44-jarigen	de kans van laaggeschoolde jongeren op een transitie	
	naar de werkloosheid is	uit de werkloosheid is
laaggeschoold	1,35 keer groter	1,21 keer groter
beroeps- en kunstsecundair	1,47 keer groter	1,13 keer groter
algemeen secundair	1,48 keer groter	1,20 keer groter
technisch secundair	1,58 keer groter	1,15 keer groter
hoger onderwijs	1,61 keer groter	1,10 keer groter

Tabel 2 toont de transitiekansen 'naar en uit de werkloosheid' van laaggeschoolde jongeren vergeleken met deze van alle 30 tot 44-jarigen volgens studieniveau, ook hier worden de kansen van de laaggeschoolde jongeren afgezet tegen die van de andere groepen.

Opvallend is dat laaggeschoolde jongeren iets grotere kansen hebben om te verdwijnen uit de werkloosheid dan de 30 tot 44-jarigen. De transitiekans uit de werkloosheid is voor de laaggeschoolde jongeren 1,1 tot 1,2 keer groter, ze presteren dus zelfs iets beter dan 30 tot 44 jarigen met een diploma hoger onderwijs. Dit kan o.a. te maken hebben met het feit dat jongeren minder eisen stellen en sneller geneigd zijn om in te gaan op een jobaanbod. Terwijl 30 tot 44-jarigen wellicht bereid zijn een tijdje 'af te wachten' tot ze een job vinden die aansluit bij hun (beroeps) ervaringen, hun randvoorwaarden of interesses.

Het grote probleem van de laaggeschoolde jongeren is echter hun kans om (terug) werkloos te worden. Deze kans is aanzienlijk groter, zo'n 1,3 tot 1,6 keer groter, dan deze van de 30 tot 44-jarigen. Vergeleken met de 30 tot 44-jarigen slagen de laaggeschoolde jongeren er dus iets beter in om te verdwijnen uit de werkloosheid maar ze slagen er blijkbaar veel minder goed in om die banen vast te houden. Jongeren met een diploma hoger of technisch secundair onderwijs slagen er wel in om hun job iets beter vast te houden dan de 30 tot 44-jarigen (gegevens niet in tabel 2). Voor jongeren is het diploma dus niet enkel een toegangsbewijs tot de arbeidsmarkt, **het verhoogt ook de kans op een duurzame arbeidsintrede.**

Besluit

Na verloop van tijd (ongeveer 16 maand) zit elke maand zo'n 78% van de onderzochte personen in de toestand 'niet werkloos'. Dit is op zich een positieve vaststelling maar er zijn toch twee kanttekeningen te maken. Er is een subgroep (32%) die vaak tot heel vaak overgaat van de ene naar de andere toestand: het draaideureffect. En daarnaast verzeilen een aantal personen (8%) in de langdurige werkloosheid.

Jonge hogeschoolden scoren twee keer goed: ze verlaten het snelst de toestand 'werkloos', terwijl ze het langst in de toestand 'niet werkloos' blijven. De laaggeschoolde jongeren scoren twee keer slecht: ze gaan het traagst de toestand 'werkloos' verlaten, terwijl ze het kortst in de toestand 'niet werkloos' blijven. Deze vaststellingen wijzen nogmaals op het grote belang van het behaalde studieniveau gedurende de eerste jaren dat men de arbeidsmarkt betreedt en daar een (vaste) stek probeert te verwerven. Het grootste probleem van de laaggeschoolde jongeren is het behouden van hun jobs. Het diploma dus niet enkel als toegangsbewijs tot de arbeidsmarkt maar ook en vooral als opstap naar een duurzame tewerkstelling!

Meer informatie:

VDAB, Studiedienst,
Keizerslaan 11, 1000 Brussel
Tel. 02 506 15 87
E-mail: studiedienst@vdab.be
www.vdab.be/trends/onderzoekt/

samen sterk voor werk